

प्राज्ञिक

क. ४

३३

कुलकर्णी - अष्टमोद्भासः

श्रीगणेशायनमः श्रीदेव्यावाच॥ कुशिकेशश्रोतुमिहामिकरुणामृतवारिधे॥ उल्लासनेदं
देवेनाद्रव्यपात्रादिसंगमं॥ बल्युद्वासनेकालं च श्रीचक्रस्थितिमेव च॥ चेष्टाकौलिकरा
जिनां वदमेपरमे श्वर॥ इश्री ईश्वर उवाच॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मासं परिपुष्टितस्य
श्रवणमात्रेण जायते दिव्यभावेन॥ आरंभस्तत्तुणश्चैव पौवनः प्रौढ एव च॥ नन्दनश्चोन्नम
नश्चानवसोऽप्यस्तं संसप्तमः॥ तस्य त्रयं व्याहारं कृत्यः कथितः कुक्कनापि वै॥ कथितस्तुतुणो
ल्लासस्तुणं सुखमं विवै॥ पौवनं मनसः सप्पगुह्यतः कथितः प्रिये॥ सुवक्तुं न शक्यं
नोवाचां प्रौढस्य निधीयते॥ समुल्लासपरं केवयोरुत्साहमेकनं॥ अवाक्यं प्रौढसमुल्ला
सान्नैव बुद्ध्या स्तादायनं॥ यथाधिकारं तत्रापि कर्तव्यं पात्रमेव न॥ असीमितेनाचार
रैरतं तत्रैव देवतैः॥ इक्ष्वकैः समयश्चैव न बुद्ध्या द्रव्यसंगतिं॥ अभिताम्यमानैश्च
प्रपंचव्रतधारिणिः॥ पशुभिः भुङ्क्ते कर्मस्थे न बुद्ध्या द्रव्यसंगतिं॥ पदशब्दप्रमाणताः श्रु
तिस्मृत्यर्थवोदिनः॥ कुलधर्मनिभिताश्चैव तसंगवर्ज्ये स्त्रिये॥ सत्कुले च प्रसूता वा यद्वाः

स्वाचारवर्तिनः॥ लसृजाविमुखास्त्युः श्वेतैः सं गं वर्जयेप्रिये॥ स्त्रीपुत्रमित्रबंधूनां॥ अस्मि
 ग्धानामपि पार्वति॥ कुलाचारानस्मितानां संगतिं वर्जयेप्रिये॥ अदृष्टपुरुषाणां च देहांतरनि
 वासिनां॥ विनासकं वृषो गेन न कुपदिव्यसंगतिं॥ एकपात्रं न कुर्वीत यदि साक्षात्सुके श्वरेः॥
 मंत्राः पांशुस्वायांति विघ्नाश्चैव पदेपदे॥ स्वपात्रं स्थितं हेतुं च न दद्याद्दूरवाय च॥ यदि दद्या
 द्दुर्लेखानि देवताशापमाप्नुयात्॥ आसनं भोजनं पात्रं मंदिरं शयनादिकं॥ अन्नमिश्रैरनहं
 श्वसंकरं नैव कारयेत्॥ स्त्रैवातो भेदेन वा कुप्यति॥ कुलमेजनं॥ पूर्वदक्षिणयोरैव
 मुदक्षश्चिमयोस्तथा॥ तस्मिन्मायं नैव वैरी रैः स्वसदशौरपि॥ कामिनिश्चयतस्तु यो नी
 त्रोतसां च चतुष्टयं॥ योगिनिर्षेगिनीनिश्चयप्रदं पूर्णपात्रं कं॥ समाह्वयपादुकां मुख
 मंत्रजपं पिबेप्रिये॥ अचिच्छदिष्टया प्राप्तमलिपात्रं तु भक्तितः॥ आह्वयपूर्वं वज्रस्योपि
 वेदेविगुणं स्मरेत्॥ गुरुशक्तिसुतानां च गुरुज्येष्ठं वनिष्ठयोः॥ स्वज्येष्ठस्यापि चोच्छि
 ष्टं स्वादेनाभ्यस्य पार्वति॥ राक्षसं हि क्येष्टं पिबेद्व्यं वीरोच्छिष्टं तु चर्वणं॥ आमा
 शिच्छेन्न भक्षतं व्यपरोच्छिष्टं न भक्षयेत्॥ उच्छिष्टं न क्षयेत्स्त्रीणां ताभ्योच्छिष्टं स

मर्त्यवेत् ॥ चक्रमध्येतुदेवेति नान्यथापतनं भवेत् ॥ कनिष्ठा नां स्वशिष्येणां दद्यात्स्वो विष्ट
 मं विष्टे ॥ देद्यात्स्वतेन यो न्येभ्यः स भवेत् पक्षपदं ॥ असौ क्विष्टपात्रं यो वा गृह्णाति मृतपीः ॥
 स्त्रे हातृत्वा भाद्रपदादि देवता रापा मा प्रयातु ॥ प्रौढे भ्रासे कुलै रानि कुर्वादि विस्मयै
 नं ॥ पूजा गृहादितिः कुर्यात्त्रिकोणं भस्म कृत्वा तदे ॥ गंधपुष्पाभरणैः पूज्यं ध्यायेद्दुष्टिष्वै
 रक्षं ॥ गृहा त्रिंशत्क उपरुपात्र हस्तं त्रिंशत् च नं ॥ कृत्वा भंभै रवं ध्यायेत्सर्वविघ्ननिवार
 णं ॥ तारत्रयं समुद्रात्पृथग्पश्चाद्दुष्टिष्वै रवं ॥ एतु ग्मं बलिं गृह्णुगं फट्ठि ठांतकः ॥
 वन्द्युदासनं मंत्रस्या द्वाविंशति स्मि रक्षरे ॥ तांति स्तव पठेत्तस्या तर्पयेत्त्रिंशत्विंशतिः ॥
 जमेतुदेव्यो हारपादपंकजं प्रसन्न धामा सुतमा भदायकं ॥ अनंतसिद्धांतमिति प्रबोधकं
 नमामि चाष्टाष्टकयोगिनी कुलं गणं ॥ योगिनी चक्रमध्यस्थं मातृमंडलं वेष्टितं ॥ नमा
 मिसिरसाना पंभै रवंभै रकी प्रियं ॥ अनादिद्यौरसंसार व्याधिध्वंसे ब्रूतवे ॥ नमः श्रीना
 भवेद्यापकुलौषधविधापिने ॥ आपदेदुरितारोगाः समपाचारलंघनात् ॥ सर्वाणि

२

३)

स

क

मेव पो हं तु दिव्य चक्रस्य मेव नात् ॥ आक रा रो प मे स्वर्पे कीर्ति भो लो सु खं जयः ॥ कां निर्मनो
 र भा आस्त पां तु सर्वाश्च देवताः ॥ संपूजेतां प्रतिपालयन्तां वरीं प्रयोगे द्रव पो धना नां ॥ देव
 स्व ताष्टु स्व कुष्ठस्य रातोः करोतु रांतिं भगवान् कुलै राः ॥ नंदं तु साधु कुकु का न्य पद र्ति का ये स
 द्या र्घ्ये नाख्या चतु र्भुक्त महा न्य पाये ॥ नंदं तु सर्व कुल भौ लर ताः परे ये अन्ये विषे ष ईदृ श्नेदु प
 क रां भ या ये नंदं तु सर्व गुस्व ता इ तु क्र मो धा ज्ये ष्ठा तु गाः समधि नो व दु भाः कु मा र्यः ॥ षष्ठा
 गि नी प्र वर धी र कु ले प्र स्त ता नंदं तु भूमि पति दि ज सा धु कौ लाः ॥ नंदं तु नी ति नि पु णा नि
 र व द्य नि ष्ठा नि र्म णि नि र प मा नि र प द्र वा श्वा नि र नि रं ज न र ता गु र वो नि रं शा सं त श्च रां त
 म न मो ह त रां क रां काः ॥ नंदं तु योग नि र ता क तु न्यो ग क ता आ चा र्य सा म पि क सा ध न
 पु त्रं का श्च ॥ गा यो दि जा कुं व त यो म त यः कु मा र्यो ध र्मे भ वं तु नि र ता गु र भ क्ति र स्तु ॥ नं
 दं तु सा ध क कु ला द्य नि सा दि नि ष्ठाः रा पाः प तं तु स म प दि ष्यो गि नी तां ॥ सा रां भ वी
 स्फु र तु का म पि चा प्य व स्था प स्याः गु रो श्च र ण पं क ज मे व लं न्ये ॥ पां दि व्य न क म भू मि
 का व स त पो ना जी पु पाः सं स्थि ता पाः का पो क्क भ रा म कू प नि ल या याः सं स्थि ता धा

तुष्टु॥ उर्ध्वमि मरुतरंगनिलमानिश्वा सवासाश्चमास्तादेव्योरिपुभक्षभक्षनिरतास्तप्यं
 तुष्टु॥ अर्चिताः॥ पादिव्याकुलसंभवाग्निगतायोदेवतातो मगायानित्यं प्रथितप्रभा
 त्रिखिगतायामातरिश्वाश्चपाः॥ पायोमाहितमंष्टलास्तमपापाः सर्वगाः सर्वदा
 स्ताः सर्वकुलमार्गपालनपराः शान्तिप्रयत्नमे॥ उर्ध्वं बत्सां जकेवादिविगगनतले
 भूतले निस्तले वा पाताल्ले वा नले वा सत्त्विले पवनयोर्ध्वं त्रकुत्रस्तिर्तो वा॥ एते त्रेपक्षे
 त्रपीठादिषु चरन्तपदा धूपदीपादिमांसे प्रीतादेव्यः सप्तनः कृतबलिविधिपां
 तुष्टु॥ देवैर्घ्राः॥ बत्साः॥ श्री शेषदुर्गा गुरुबहुगणराजैर्बं ह्यैत्रदिव्यावेताभ्यादियुक्त
 प्रग्रहबंसुमनु सिद्धासरोत्प्लुता घ्राः॥ नृतागंधर्वविद्याधरः ऋषिसपितृर्धौ य
 सुराः किन्तराः योगीशाश्चरन्मणाः किंपुरुषमुनिसुराश्चक्रगाः पांडुसर्वे॥ देह
 त्याखिलदेवता गजसुखा ह्येनाधिपाभैरवा योगिनो बहुकाश्च यक्षपितरो भू
 ता पिशाचा गृहाः॥ अन्ये चरद्विहाराश्च खचरावेताले काश्चेदकास्त प्रास्युः

कुलपुत्रकस्य पितृपात्रं सदीपं चरं ॥ ससं चेद्गुरुवाक्यमेव सपिचेद्देवा कृषी
 योगिनी प्रीतिश्चेत्सरदेवता च यदि चेद्देवाः प्रमादं हि चेत् ॥ रात्रौ यं यदि दर्शनं भव
 ति चेद्देवाः प्रमोद्यास्ति चेत्ससं चापि च कौलि काश्च यदि चेत्स्यान्मै जपः सर्वदा ॥ त
 प्यनुमातरः सर्वा समुद्राः स गणाधिपः ॥ योगिन्यः क्षेत्रपालाश्च समदेह्या वस्त्रि
 ताः ॥ शिवाद्यवनिपयं तं वस्ताद्विस्तृतं कृतं ॥ कालादिशिवांतं च जह्वते नृप
 तु ॥ अविपिशितपुरं श्रीगौगपु ॥ अतरेतं वस्तु विधु कुलसार्गं भसं भावितो
 रं ॥ पशुर्जनविमुखो हं शैरकी संशितो रं गुरुचरणरतो हं शैरवो हं शिवांतं ॥ अये
 रामारमणकुशलादक्षिणे चापिल पात्रं अग्रे दत्तां चणू कं वटिकां सुकरं सुष्टु मांसं
 तं श्रीकीणा सरसकवयः सत्तथा समुद्रां कौले धर्मः परमगहनो योगिना मण्य
 म्यः ॥ पठित्वा सचनो पात्रं समुद्रास्य गुरुः प्रिये ॥ ततो दद्यात्तु शिष्याय प्रसादं कुल

नाभिके॥ स्वाभीष्ट चेष्टाचरणप्रौढांतरः॥ पिरिकीर्तिर्निः॥ प्रौढांतोऽस्य देवि मुदिते योगि
 मंजरे॥ योगिनीमंजरे चैव च क्रमानंदमुच्यते॥ तदास्तु देवुवीरेषु कार्याकार्येन
 विद्यते॥ एवैवशास्त्रसंपन्निरिहारापारमेष्ठरी॥ तत्र यद्यत्तत्कर्मभुंभुंकायदिव
 भुभं॥ तत्सर्वं देवताप्रीत्यैवापते सुखं दुःखं॥ जल्यो जपप्रभंतं प्रासमाधिरं निधीयते
 विक्रियां पूजनं देवि बुद्धितं नैरवोयानि॥ मुक्तिः स्यादब्रह्मसंयोगस्तोत्रं तत्तत्तत्तत्
 षणं॥ न्यासो वयवसंस्थ रीः कं पूजितं वनक्रिया॥ वीक्षणं ध्यानमीशानि शायनं
 वदनं भवेत्॥ तदुल्लासैकतानां याचेष्टासाचसक्रिया॥ कार्याकर्षविचारं दुःखकरो
 तिसपातकी॥ एतच्च क्रगतावीरा योगिन्यामदमंधराः॥ समाचरन्ति देशि यथोक्ता
 संमनोगतं॥ शनैः पृथं निपाथ्य स्थाने विस्मृतास्म विवक्षितं॥ निधाय पात्रं निध
 णानि वसन्ति॥ महास्य पुरुषमनाकातान्यमवलंबते॥ तथैव पुरुषश्चापि प्रौढांतो
 आससंयुतः॥ पुरुषः पुरुषमोहादलिंगसंगनामिव॥ पृथं निपत्य पतिमुच्चाकस्य

(6A)

वसन्ति च

श

वे

(5)

लि

कोह मि मे व रे॥ किं वा र्वे व प्र सा पा ना कि मि म र्भ मि ह सं स्थि ताः॥ उ घा नं कि मि दं तं
गृहं किं वा गणं कि मु॥ मुखे सं पूर्व मदि तं पा य पं ति स्त्रियः प्रि पा न॥ उप दं रां मुखे नि स्त्रि
नि स्त्रि पं ति प्रि पा न नो॥ गृहं स न्यो न्य पा चा नि व्यं ज ना नि च री तां र्वे॥ धृ स्त्रा सि
र सि न्यं ति म घ भ्रां ग नि र्वा गि नः॥ अ रा तं क र त लं स्त्रि धा धा र गी त कं॥ प्र स्त्रि ल
स द वि न्या स न्यं ति कु ल श क्त यः॥ यो गि नो म द म ना श्व प तं तु प्र म हो र सि॥ म द भु
का श्व यो गि न्यः प तं ति पुरु षो र सि॥ म ना रं स्रु सं पू र्णं कु र्वं ति च पर स्परं॥ र स्त्रा दि वि
वि धा श्वे षाः कु र्वं ति कु ल ना पि के॥ वि कृ तं म न सो हि क्षा म भो भ्रा सः प्र व र्त्ते॥ त स्त्रा
उ दे व ता भा वं भ जं ते यो गि पुं ग वाः॥ क र्त्तुं कान्ते र वा र्त्ता नू यो वा नि दं ति मू ढ धीः॥ न
ना रा यं स सं द हो यो गि न्यः कु ल ना पि काः॥ न नि दं न ह स को प श्व क्रे म धु म द भु का
न॥ ए न च क्रे ग नां वा नां वृ त्ति र्ने व प्र का रा य न॥ ते न्यो ह्ये नं कु र्वी ता ना र्त्ते न स मा च
रे न॥ भ क्त्वा सं र क्ष ये द्वा नां तां प ये प्र प ल नः॥ च क्रे म द भु का द द्वा चिं त ये दे व ता धि
पा॥ मो द ते वं द ते भ क्त्वा स ग र्ध यो गि नी प दं॥

भ
तम

(5A)

धुना

पश्येदेवंधं चक्रं यो न ज्ञाको लिखः प्रिये ॥ धृत भीती र्धतपो दान यज्ञकोटि फलं भवेत् ॥ उ
न्मानाः पतनो भ्रानं मुखे नाश्रुमुहः ॥ उन्मना ख्यतदुष्प्रासषष्टे वीरसमन्विते ॥ चि
रं सन्निधुधावे गौ यौ चिदणपराक्षरौ ॥ परब्रह्मानुसंधानं कांक्षि ॥ क्षिणौ दुर्लभायि
के ॥ देहेन्द्रियाणामवशश्चानवस्थानविद्यते ॥ अनुवस्थानिमानोस्मिन्नुष्प्रासे सप्त
मे प्रिये ॥ परमं न स्व रूपो सौ जायते म ॥ परः ॥ मूर्धना सन्निधुषेस्मिन् मुखमुक्ते
परं विदुः ॥ अंतर्लक्ष्यो बहिर्दृष्टिर्निषेधा मे षवर्जितः ॥ एषा सा शां भूवी मुद्रा सर्व
तं नेष्टु गपिता ॥ एषा नुरवचरी मुद्रा शिवस्य समकोपिनी ॥ सर्वे जीर्णा सदा हंता सा
मरस्य च मरुतिः ॥ अनयोर्लक्षि खे धीरा शिवा एव न संशयः ॥ न हिं चिदपि भानंति
स्वामि ध्यानपरायणाः ॥ तदा तत्परमं सौख्यमनो वाचा मगोचरं ॥ त्वयमेवानुभव
ति शीर्षाभीरपानवनं ॥ र्दृष्टं तादृशं सौख्यमिति वक्तुं न शक्यते ॥ दृश्यते पुत्रे भा
ये परं नरवत्त ध्यानमुच्यते ॥ पशुखं विद्यते देहावेश करं परं ॥

नमः

(6)

कश्चित् नैव शक्नोति प्रबुद्धस्तसमाधिना ॥ ब्रह्म ध्यानात्तत्ता नंदं पराः सुसुवृत्तिनो
 नराः ॥ ज्ञाने प्यंतर्हिते तस्मिन् शोचं स सिहता ॥ स परमो भूतसमुक्ता नो ब्रह्मज्ञानो
 महात्मना ॥ दृष्टौ त्रिधा लोको नो भूतः प्रसूयाश्च सुरेश्वरि ॥ भृष्टा वस्थाश्च ब्रह्मज्ञाना
 यंते नात्र संशयः ॥ बहुनात्र किमु ते न अणिमा च सद्रूपः ॥ प्रतीतिरपि पदं प्राप्ताः से
 वंते मंदिरं चिरं ॥ ये गुणाः परमं शस्यं च तत्र नोः शुभाः ॥ ते गुणा धुले तल्लो न ल
 शानसमाहृताः ॥ आरंभस्तस्मात्पि यो वनप्रोद एव च ॥ तदंतो जाग्रदस्मत्तश्चोन्म
 नाः स्वप्नोऽप्यते ॥ जनवस्था सुषुप्तिः स्मात्तश्चोन्म ॥ त्रयसंयुक्तानां ॥ स प्रोक्ता स्ता
 श्च यो वेति समुक्तः स च कौलिकः ॥ प्रवृत्तैर्नैरवीचकैः सर्वैर्वर्णैश्चिद्विज्ञानयः ॥ नि
 यतैर्नैरवीचकैः सर्वैर्वर्णैः पृथक् पृथक् ॥ स्त्री वाच्यपुरुषः स्वयं श्रुतं ज्ञानं वा द्विजो
 नमः ॥ यत्र मध्ये न भेदोऽस्ति सर्वे देवाः समाः स्मृताः ॥ न गानि श्रुता च बुभुक्षुः प्रम्य

(6A)

तत्रैकतां॥ याति श्रीचक्रमध्येपि चैकसंमानवास्तुताः॥ श्रीरेणसहितं तोयं श्रीरमेवमभा
नवेत्॥ तथा श्रीचक्रमध्ये च जातिभेदेन विद्यते॥ स्वर्गादिपुण्यलोकेषु देवताद्वयचभा
नहि॥ तत्रैव चक्रमध्येपि देवताः सर्वमानवाः॥ जातिभेदेन चक्रमेव सर्वे शिवसमा
स्तुताः॥ देवपि स्थितमेवं हि सर्वं ब्रह्मेति यावद्वीरु॥ बहुना वदिसुक्तेन चक्रमध्ये कुल्ये
श्वरी॥ मद्रूपाः पुरुषाः सर्वे लक्ष्म्याः प्रेमदाः प्रिये॥ चक्रमध्ये च मद्रूपा जातिभेदे करो
त्रियः॥ तं न ज्ञयंतियो गिन्यः सां रापे कुल्ये भाविके॥ स्त्रीणां मन्यतमं स्थानं पुंसा
मन्यतमं एव च॥ अथ वामिधुनं कलाक्रमं सप्तपदेशयेत्॥ पंचपाकारेण वास्तव्य
कृचक्रकारेण वा प्रिये॥ शिवशक्तिविद्यासर्वोत्तरे चक्रमध्ये समर्थयेत्॥ अविभ
क्तौ यथा चावालं ह्मीना रापणौ प्रिये॥ यथा वाणी शतावनं होतथा वीरुः सराक्तिकः॥
मघकुंभसहस्रैश्च मांसभारशतैरपि॥ ननुष्यति वरा रोहे भगलिं गाम् तं विना॥
न चक्रां कं न पलां कं न वज्रां कं मिदं जगद्॥ त्रिं गां कं चत्तं गां कं चतस्रां कं विवरी

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com